

Dokumentnamn
Remissvar/Yttrande

Datum
2025-05-27

Diarienummer
2025:360

Svar på remiss - Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Tierps kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter gällande utredningen *Ett likvärdigt betygssystem*.

Sammanfattning

Tierps kommun delar utredningens bedömning att nuvarande betygssystem inte är likvärdigt. Vår bedömning är att utredningen föreslår ett mer likvärdigt system och tillstyrker därför i huvudsak förslaget till nytt betygssystem.

Om betygen sätts mer konsekvent mellan skolor och lärare kommer elever att uppleva att deras prestationer bedöms på liknande sätt oavsett i vilken skola de går.

Tierps kommun kan inte bedöma hur många betygssteg som är optimalt för ökad likvärdighet utan accepterar utredningens förslag och tillstyrker att betyget F tas bort och inte ersätts av andra varianter av underkända betyg. Utredningens förslag är mindre transparent än nuvarande system, vilket tillsammans med nya läroplaner och betygskriterier kommer att kräva stora informations- och utbildningsinsatser.

En 10-gradig betygsskala och nya betygskriterier

Tierps kommun har ingen uppfattning om hur många betygssteg som är optimalt för ökad likvärdighet utan accepterar utredningens slutsats att fler betygssteg är nödvändigt.

Utredningen föreslår att lärare vid betygssättningen ska utgå från en bedömning av hur elevens kunskaper förhåller sig till ämnets syfte och centrala i stället för som idag bedöma i vilken utsträckning en elev uppfyller det mycket omfattande antalet betygskriterier. Nuvarande system har trots lång tid inte gett önskad effekt varför Tierps kommun tillstyrker denna förändring.

Elevens sämre kunskaper inom vissa delar av ett område kan kompenseras av bättre resultat inom andra. En enstaka svag insats får mindre påverkan – vilket kan minska oro och stress.

Vår bedömning är att denna förändring är så genomgripande att den tillsammans med en nyligen införd läroplan för gymnasieskolan och en kommande ny läroplan för grundskolan kommer att kräva ett omfattande förändringsarbete och en gedigen fortbildningsinsats.

En möjlig väg är att använda det kommande professionsprogrammet för detta. Att rikta professionsprogrammet mot annan fortbildning vore i dagsläget kontraproduktivt.

Nytt nationellt provsystem

Nationella slutprov är enligt utredningen en nödvändig förutsättning för meritvärdeskalibreringen. Då Tierps kommun tillstyrker utredningens förslag i huvudsak accepterar vi också förslagen om nationella slutprov.

Vi delar dock inte utredningens resonemang att dessa slutprov inte kommer att öka pressen och stressen för elever. Ett provtillfälle i slutet av år 9 respektive år 3 med stor påverkan på det individuella meritvärdet blir för många elever en utmaning.

Vi ser också vissa svårigheter med skolans kvalitetsarbete då slutproven rättas och redovisas efter det att skolan har slutat, vilket innebär att den nödvändiga utvärderingen av läsårets arbete inte omfattar meritvärdesutfallet.

Utredningens förslag bygger på digitala och automaträttade nationella slutprov i år 9 och år 3 på gymnasiet. Hur sådana prov ska utformas för att mäta kunskaper och inte minnesfärdigheter är oklart och ställer mycket stora krav på de som utformar dessa prov. Tierps kommun ser detta som en betydande risk.

Den största risken med detta förslag är dock Skolverkets oförmåga att leverera en fungerande provplattform med stabilitet och säkerhet. När alla prov koncentreras i tid med ett stort antal elever som samtidigt ska genomföra dessa prov ökar kraven på att plattformen och tekniken fungerar. Tierps kommun har idag mycket lågt förtroende för att Skolverket ska klara av denna utmaning.

Meritvärdeskalibrering för fortsatta studier

Utredningen föreslår en relativt komplex modell för att beräkna elevens individuella meritvärde. Beräkningen grundas dels på lärarsatta betyg och skolans betygssnitt, dels på resultat från de nationella proven och skolans genomsnitt från dessa prov. Meritvärdeskalibreringen jämför skolans betygssnitt med snittet från de nationella proven, jämkar elevens betygsvärde utifrån detta och lägger sedan ihop betygsvärdet med elevens provresultat viktat till 70 respektive 30%.

Tierp kommuns bedömning är att den beskrivna modellen är mer likvärdig. Den är samtidigt mindre transparent än nuvarande system och gör det svårt för elever och vårdnadshavare att förstå hur det individuella meritvärdet är framräknat och vilka effekter det kan få för eleven då meritvärdet inte enbart baseras på elevens prestation.

Förtroendet från alla inblandade parter är nödvändigt för att system ska kunna genomföras på ett effektivt sätt, vilket kommer att kräva ett omfattande informationsarbete.

Nya behörighetsregler till gymnasiet

Behörighet till gymnasieskolan föreslås bygga på att den sökande som lägst har ett genomsnittligt meritvärde på 4 och att samma behörighetskrav ska gälla till yrkesprogram och högskoleförberedande program. Tierps kommun konstaterar att detta förslag inte överensstämmer med betänkandet Fler vägar till Arbetslivet, vilket måste redas ut.

Vi ställer oss frågande till alla betyg i grundskolan tillmäts samma värde vid beräkning av meritvärde och endast viktas i relation till kursens längd på gymnasiet. Vi kan se fördelar med att kunna vikta ämnen beroende på sökt program för att öka förutsättningarna att lyckas med gymnasieexamen.

Till högskolan ska behörighet baseras på gymnasieexamen, godtagbara kunskaper i vissa nivåer i ämnen och godtagbara nationella slutprovsresultat i vissa ämnen. Detta skulle också kunna tillämpas på antagning till gymnasiet.

Bedömningssamråd

Med ett så stort fokus på nationella slutprov föreslår utredningen att bedömningssamråd ska införas för att ge lärare möjlighet att samtala kring bedömning, öka likvärdigheten och höja kompetensen. Tierps kommun delar denna uppfattning och för att öka kvaliteten på samtalen är det viktigt att det finns gemensamma nationella bedömningsstöd som lärare kan utgå från.

Vi ser dock inte värdet av att begränsa bedömningssamråden till den enskilda skolan. Det gör att skolor med ett lägre elevantal och med lärare som är ensamma i sitt ämne hamnar utanför samtalen. Dessa lärare har ett stort behov av samtal kring bedömning.

Kommunal vuxenutbildning

Tierps kommun tillstyrker förslagen kring kommunal vuxenutbildning, med fokus på nationella prov som underlag för fortsatta studier. Flexibiliteten för elever minskar då det kompletterande uppdraget i stort utgår, men uppdraget blir tydligare och mer fokuserat.

Övriga effekter

Tierps kommun ser inga nackdelar med att lovskola för åk 9 utgår.

När det gäller gymnasieantagningen ser vi en del svårigheter: Elevernas individuella meritvärde kommer att vara klart efter skolans slut. Det innebär att antagningen till gymnasieskolan kommer att försenas jämfört med idag.

Det nya förslaget innebär också att den preliminära antagningen utifrån höstterminens betyg kan ge en större osäkerhet gällande hur den slutliga antagningen kommer att falla ut då meritvärdesberäkningen inte är klar.

Konsekvenser för huvudmannen

Utredningens förslag innebär inom flera områden genomgripande förändringar som tillsammans med nya läroplaner och en tioårig grundskola innebär betydande påfrestningar för såväl skolhuvudmannen som för lärarna. Det finns också ett antal andra utredningar och förslag kring exempelvis trygghet, säkerhet, skalskydd, stödinsatser för elever, lärares arbetstid och arbetsuppgifter som på olika sätt påverkar skolan och personalen. En redan idag ansträngd situation vad gäller ekonomi och arbetsbelastning kommer att kräva omfattande fortbildningsinsatser, ett väl avvägt och utvecklat stöd från Skolverket, ett fungerande och förenklat system för statsbidrag samt ett betydande ekonomiskt tillskott.

Konsekvenser för elever

En ökad likvärdighet gynnar på sikt alla elever, samtidigt som slutproven för många elever kommer att öka pressen och stressen i slutet av grundskolan och gymnasiet.

Avslutning

Avslutningsvis poängterar Tierps kommun nödvändigheten av ett förändrat betygssystem med ökad likvärdighet men betonar vikten av att hantera de föreslagna förändringarna på ett ansvarsfullt sätt med respekt för såväl eleverna som skolhuvudmannens och lärarpersonalens arbete och kompetens.

För kommunstyrelsen,

Mats Östling
Utvecklingschef
Utbildning Tierp
